

FILOZOFIE

Cum să nu mă doară și pe mine?

Brîndușa-Tereza Palade
Fragilitatea Europei.
Eseuri despre criza culturii europene
 Colecția „Intellectus fidei”
 Editura Galaxia Gutenberg, 2009

Vocea Brîndușei Palade poate fi asociată legitim cu un mesaj intelectual angajat confesional, al cărui obiect este o judecare a omului contemporan din perspectiva modernității, nihilismului, secularizării și a „omului fără Dumnezeu”. Din această perspectivă, prezența ei intelectuală poate fi legată spontan de cărțile lui Mihail Neamțu: asumarea unei perspective răsăritene, în ultimul caz, este aici complementară cu un urcuș pe versantul catolic al unor întrebări comune. *Fragilitatea Europei. Eseuri despre criza culturii europene* este cea mai recentă carte a ei, care grupează meditații asupra temelor de mai sus cu traducerea (într-o oglindă) a conferinței lui Husserl din 1935, „Filozofia în criza umanității europene”, și a două conferințe ale papei Benedict al XVI-lea, adresate mediului academic și „lumii culturii”.

Tezele cărții repetă o atitudine comună catolicismului de după Conciliul Vatican I, în care detașarea de pozitivism, de materialismul istoric, apoi de nihilism și de filozofia vieții, ulterior de relativism sînt notele ei comune. În jurul acestui nucleu gravitează alte teze, nu mai puțin importante, cum ar fi incompatibilitatea sistemului academic ce a urmat Convenției de la Bologna cu educația umanistă, sau identificarea unuia dintre „relele” noastre cu uitarea culturii clasice, ori acuza la adresa Universității de a-și rata misiunea educativă în favoarea unui exercițiu eficient de blocare a interogației în capul absolvenților. În mijlocul acestor teze importante și cunoscute, Brîndușa Palade amintește un argument strălucitor și memorabil (de inspirație

pontificală) în favoarea aceleiași atitudini: principiul primatului voinței față de intelect (originat la Duns Scotus!) a cunoscut o dezvoltare modernă atît de amplă încît ne-a făcut să credem că putem întemeia *doar pe conștiința subiectivă* orice judecată morală. E adevărat, desigur, că prin acest principiu „Hitler și Stalin ar fi de găsit în rai”, în măsura în care absența unor criterii obiective ale adevărului moral ar reduce etica exclusiv la scuza sincerității unei credințe subiective.

Mergînd cu prudența celui ce calcă pe o coardă întinsă, pun o *mică* întrebare: dacă trebuie (într-adevăr!) să trecem dincolo de primatul voinței și de subiectivitatea valorilor, este oare necesar să mizăm pe universalitatea discursului magisterial al unei instituții care le garantează obiectivitatea? Vreau să spun: e oare așa de sigur că modernitatea e marele rău? Dar dacă am găsi istorici ai filozofiei care să arate că ea e fiul natural al teologiei creștine, și că proiectul laicității este înscris exact în Întrupare? Apoi, e oare așa de sigur că lumea noastră e o lume fără Dumnezeu? Dar dacă am găsi istorici ai filozofiei care să spună că Dumnezeu e peste noi ca un obiect lipit pe ochi (și, în consecință, invizibil) sau ca soarele care arde Sahara fără a-i da rod, fiindcă nu are intermediari, pentru că modernitatea s-a născut din absolutizarea lui Dumnezeu în detrimentul angelologiei intermediare? Apoi, e oare așa de sigur că Husserl trebuie opus vocii credinței fiindcă „fenomenologia nu poate depăși limitele unei gândiri formale”? Dar teologia datului? Și, apoi, *marea* întrebare: dacă Heidegger „s-a limitat la o înțelegere transcendentă a *ființei*”, atunci cultura nu e bună la nimic dacă nu duce declarat și clar *in sinu Patris*? Nu pot sugera aici decît asumarea – și ea precară, dar încăpățînată – a unui răspuns la *mica* întrebare: nu cred că e nevoie de nici o universalitate, e suficient dacă ne încredem în faptul că practica onestă a culturii umaniste reunește și cultivă o sumă de opinii, suspendată între subiectivitatea rătăcită și universalul sever, care mărturisește neîncetat valori. Peste ele, mai vine Cineva, dacă El vrea.

Alexander Baumgarten

19 lei